

Az, ami örökké új

Krista Umbjärv

Ms. Krista Umbjärv 2005-ben csatlakozott a Teozófiai Társulat tallinni (Észtország) HPB páholyához, 2013 óta a Teozófiai Társulat Európai Föderációjának titkára, valamint a francia szekció alelnöke.

Először is: boldog születésnapot mindannyiunknak. Remélem, hogy mindannyian érezzük, mennyire különleges ez a Világkongresszus, hiszen rendkívül ritka, hogy egy szervezet megérje a 150 éves kort. Gyakran előfordul, hogy amikor az alapításának oka kimerül, és a körülötte lévő társadalom megváltozik, lassan elszorvad. Vagy amikor karizmatikus alapítói és vezetői már nincsenek jelen, a szervezet töredezetté válik, és fokozatosan eltűnik.

Hogyan lehetséges mégis, hogy a Teozófiai Társulat (TS) ilyen hosszú ideje él? Gondolkodtál már ezen? Úgy vélem, az egyik fő oka annak, hogy még mindig itt vagyunk, az, hogy a szerepünk az volt: válaszolni a világ és az emberiség szükségleteire. Létünk kezdetén ez a tanítások és a tudás megosztását jelentette. Nem létezett megfelelő szókincs — a Mahátma-leveleket olvasva láthatjuk, milyen nehézségekkel küzdöttek a korai TS-tagok, amikor bizonyos új és idegen eszméket próbáltak szavakba önteni. Kezdeti éveinkben az volt a feladatunk, hogy megosszuk a teozófiai tudást, és segítsünk újjáéleszteni az ősi, különösen a keleti filozófiákat. Az adott korszak sürgető szükséglete volt, hogy ellensúlyt teremtsünk a vak dogmatizmussal és az elharapózó materializmussal szemben. H. P. Blavatsky (*HPB*) **A Titkos Tanítás** című műve azért született, hogy feltárja számos tanítás rejtett jelentését, és megmutassa azok mögöttes egységét.

Az elmúlt 150 év során az emberiség szükségletei megváltoztak. Vagy inkább úgy kellene mondanom: a külső és felszínes szükségletek változtak meg? Az a tény, hogy még mindig itt vagyunk, azt jelenti, hogy valamiképpen képesek voltunk válaszolni ezekre az igényekre. A TS ma is időszerű, és addig marad az, amíg nemcsak a szervezet, hanem mi magunk, egyéni tagként is képesek vagyunk felismerni és megérteni mind az átmeneti, mind a mélyebb szükségleteket, és válaszolni rájuk.

Ez a mi szerepünk: a lehető legjobb módon válaszolni a körülöttünk élő különböző lények szükségleteire. Egy könyvben, amelyet általában angolul *A Guide to the Bodhi-sattva's Way of Life* címen fordítanak angolra, (magyarul *A bódhisattva ösvénye*, a ford.), egy 8. századi indiai buddhista misztikus, Shántidéva, a legköltőibb módon fejezte ki ezt a törekvést. Szeretnék idézni néhány versszakot ebből a gyönyörű műből, amely több mint ezer éven át szolgált a bódhisattvák képzési kézikönyvéül. Ezek a sorok a harmadik fejezetből valók:

18.

Legyek oltalmazója azoknak, akiknek nincs oltalmazójuk,
Útmutatója mindazoknak, akik az úton járnak.
Legyek csónak, tutaj vagy híd
Mindazok számára, akik át akarnak kelni a vizeken.

19.

Legyek sziget azok számára, akik partra vágynak,

És lámpás azoknak, akik fényre szomjaznak.
Legyek ágy azoknak, akik pihenésre vágynak,
És szolgálja mindazoknak, akik szükségben élnek.

Shántidéva tovább folytatja ezeket a leírásokat és példákat, de mind ugyanazt a vágyat fejezik ki: hogy képesek legyünk betölteni a körülöttünk élők szükségleteit. De mit is jelent valójában betölteni valakinek a szükségleteit vagy kívánságait? Bizonyosan nem azt, hogy mások egoizmusának rabszolgájává váljunk azáltal, hogy személyes vágyaikat kielégítjük. Mit jelent akkor?

Hosszú távon azt jelenti, hogy megtanuljuk mélyen meglátni, mire van szüksége valakinek ahhoz, hogy előrehaladjon evolúciós útján vagy – amikor ez már tudatossá válik – spirituális ösvényén. Rövid távon jelentheti azt is, hogy bátorítón megérintjük valaki vállát, vagy egyszerűen csendben jelen vagyunk, teret adva annak, amire szüksége van, sőt akár az igazságtalanság helyreigazítását is, amikor azt észleljük. Mi akadályoz meg bennünket abban, hogy meglássuk ezeket a valódi szükségleteket?

HPB *A kulcs a teozófiához* című művében arról beszélt, mire van szükségük a TS tagjainak – különösen a vezetőknek –, amikor ezt írta:

„Nem szabad elfelejtenie, hogy valamennyi tagunk valamilyen hitben vagy vallásban született és nevelkedett, és hogy mindannyian többé-kevésbé mind fizikailag, mind mentálisan generációjuk tagjai, következésképpen nagyon valószínű, hogy az ítélőképességüket eltéríti és öntudatlanul befolyásolja e hatások egyike vagy másika. Akkor, ha nem tudnak megszabadulni az ilyen belső előítéletektől, vagy legalább megtanulni felismerni azt azonnal, és így elkerülni, hogy tévútra vezessék, az eredmény csak az lehet, hogy a Társulat hajója ki fog sodródni ilyen vagy olyan gondolatok homokzátonyára, és partra vetett hajóroncsként feneklik meg, hogy szétmorzsolódjon és meghaljon.”

HPB nem finomkodott a szavaival. Rámutatott arra, hogy el kell távolítanunk tudattalan előítéleteinket, valamint a különféle kulturális és generációs befolyásokat. De hogyan lehet megszabadulni ezektől az elfogultságoktól és befolyásoktól? Úgy gondolom, a kulcsszó itt az indíték. Ahogyan azt gyakran idézik a Mahátma-levelekből: **„Az indíték minden.”**

Ha pusztán a saját érdekünkben akarjuk eltávolítani ezeket az akadályokat, akkor biztosak lehetünk benne, hogy nem jutunk messzire, vagy a folyamat rendkívül fáradtságos lesz. Miért ilyen fontos az indíték? Azért, mert cselekedeteink indítéka határozza meg, hogy a létezés mely síkján működünk: vajon az alsó asztrális és mentális világokban úszunk-e vágyaikkal, széttöredezett gondolataikkal és elkülönültségünkkel, vagy képesek vagyunk a felső elme szintjén működni, meglátni az összefüggéseket, és megérinteni a buddhit, az intuíciót.

A TS-ben gyakran felteszik a kérdést: hogyan lehet elérni vagy aktiválni a buddhit? Úgy vélem, a válasz valójában nagyon egyszerű: kezdjük el mások mély szükségleteit legalább olyan fontosnak tekinteni, mint a sajátjainkat – ha nem fontosabbnak. Hogyan remélhetnénk valaha is, hogy megérintsük ezt a spirituális napot, amely mindenki számára egyformán ragyog, ha az összes napsütést magunknak akarjuk, vagy csak néhány kiválasztott számára? Ez teljes mértékben ellentmond a természetének.

HPB a „Meditációs diagramjában” azt mondta, hogy szellemi beállítottságunknak ilyennek kell lennie:

„Külső cselekvésben mindenkinél más, mert mindenkiben eltérő a képesség. Mentálisan azonban mindenkinél azonos.”

Általában ennek éppen az ellenkezőjét tesszük: kifelé igyekszünk ugyanazt a hozzáállást tanúsítani mások iránt, és ezt nevezzük testvériségnek, miközben belül egészen másképp viszonyulunk az emberekhez. Tehát mi a valódi indítékunk a cselekedeteink mögött?

Óriási különbség van aközött, hogy egy könyvet vagy témát pusztán kíváncsiságból tanulmányozunk, vagy pedig azzal a szándékkal olvasunk, hogy egy nap – amikor valakinek szüksége lesz rá – az mások javára is válhasson. Ha csupán kíváncsiságból tanulunk valamit, biztosak lehetünk benne, hogy a könyv tartalmát meglehetősen gyorsan elfelejtjük; legfeljebb halvány emlékeink maradnak arról, miről is szólt. Ha azonban azzal a gondolattal tanulmányozunk valamit, hogy az adott pillanatban majd mások javát is szolgálhatja, akkor valami egészen érdekes történik: képesek leszünk évtizedekkel később is felidézni a tanultakat, amikor valóban szükség lesz rájuk.

Hogyan magyarázható ez? Ismét csak az indítékunk az, amely meghatározza, hogy az, amit tanulunk, a létezés mely síkján rögzül. Ha pusztán kíváncsiságból olvasunk egy könyvet, az nem emelkedhet az alsó elme szintje fölé. Ha viszont azzal az indítékkal tanulunk, hogy az alkalomadtán mások javára váljon, akkor az tudás visszatér, amikor szükségünk van rá. HPB *A kulcs a teozófiához* című művében (lásd a 8. fejezetet) magyarázza el ezeket a különböző emlékezettípusokat.

Mi a motivációnk akkor, amikor eszünk vagy gondoskodunk erről a fizikai testről? Csak azért tesszük mindezt, hogy önmagunk számára egészséges maradjon, vagy azért, hogy megfelelő eszközt biztosítsunk ahhoz, hogy valami értelmeset vihessünk véghez általa? Azért meditálunk, hogy lelki békét találjunk, vagy azért, hogy a meditációból fakadó haszon másokat is szolgálhasson, hogy figyelmünk és összpontosításunk révén abbahagyjuk az ártást, és valami pozitívat tegyünk? Az az indíték, amellyel meditálunk, meghatározza, milyen gyorsan és milyen könnyedén jutunk el a koncentráció és saját lényünk mélyebb szintjeire.

A csend hangjában HPB a spirituális gyakorlat térképét két lépésben vázolja fel. Ezt mondja: „Az emberiség javáért élni az első lépés. A hat dicső erény gyakorlása a második.”

A buddhista tanításokban az elsőt hagyományosan **tőrekvő bodhicsittának** nevezik (a megvilágosodás elméje, amely a teljes megvalósítást kívánja elérni azért, hogy a lehető legjobban szolgálhasson másokat), a másodikat pedig **tevékeny bodhicsittának**. Az első a bódhiszattva-fogadalom letételére utal, a második pedig a hat páramitá aktív gyakorlását jelenti: a nagylelkűséget, az erkölcsi önfegyelmet, a türelmet, az örömteli erőfeszítést, az összpontosítást és a bölcsességet.

Sok éven át töprengtem azon, hogyan lehetséges, hogy először kell letenni a bódhiszattva-fogadalmat – amely lényegében azt jelenti, hogy megígérjük: mindenki javára elérjük a tökéletesség állapotát, hogy a lehető leghasznosabbak lehessünk –, és csak ezután kezdjük el ténylegesen gyakorolni ezt az ösvényt. Természetesen ismernünk kell az út általános vázlatát és különböző szakaszait, de ez a sorrend valami lényegesre mutat rá: mégpedig az irányra. Először az irányt, az indítékot kell kijelölnünk, mielőtt valóban rálépünk erre az útra. Akár bódhiszattva-fogadalomnak nevezzük, akár szemléletváltásnak, mindez azt jelenti, hogy eldöntjük: olyan irányt veszünk, amely már nem kizárólag önmagunk körül forog. Ez a fogadalom nem egyszer s mindenkorra szól, hanem nap mint nap megújítandó, hogy emlékeztessen bennünket erre az elköteleződésre és irányra, mert emberi lényekként – akik

hajlamosak elveszni a mindennapi élet apró dolgaiban és eseményeiben – könnyen szem elől tévesztjük a nagyobb összefüggéseket.

M. Mester a 29. levélben ezt írja:

„Olyan vagyok, amilyen voltam; és amilyen voltam és vagyok, olyan is maradok minden bizonnyal — kötelességem rabszolgája a Páholy és az emberiség iránt; nemcsak arra tanítva, hanem vágyva is, hogy minden egyéni hajlamot alárendeljek az emberi faj iránti szeretetnek.”
(*A Mahátmá levelek A. P. Sinnettnek*)

Amikor elgondolkodunk ezen az idézeten, véleményem szerint nincs kétség afelől, milyen irányt jelöltek ki számunkra.

Ez közvetett módon egy teljesen megbízható iránytűre is rámutat, amelynek segítségével felismerhetjük azokat az igazán spirituális embereket, akik egész természetüket átalakították. Nyilvánvalóan nem járnak névkitűzővel, amelyen az állna, hogy „nagyon spirituális vagyok” (ha mégis találkozánk valakivel, aki ilyet visel, azt javasolnám, hogy fussunk az ellenkező irányba). Egy mélyen spirituális embert arról ismerhetünk fel, hogy a vele való találkozás során természetes módon megszületik bennünk a vágy: jobb emberré váljunk a körülöttünk élők számára, és értelmet adjunk az életünknek. Nem valamiféle önközpontú módon, hanem úgy, hogy az lényünk legmélyebb rétegeit érinti meg. Ezt a hatást nem lehet mesterségesen előidézni, mert csak azért jön létre, mert az illető valóban elkezdett létezésének magasabb szintjein élni; és amikor kapcsolatba kerülünk vele, lényünk magasabb síkjai — azok a síkok, ahol az ego nem létezik — szinte misztikus módon megmozdulnak bennünk, és természetes törekvés ébred arra, hogy átalakítsuk önmagunkat.

Ha viszont olyan emberrel találkozunk, aki spirituálisnak vallja magát, és igyekszik meggyőzni bennünket arról, mennyire különlegesek és fejlettek vagyunk, esetleg már bizonyos beavatásokon is túljutottunk; vagy éppen ellenkezőleg, azt sugallja, hogy az életről és önmagunkról csak vele tanulhatunk a lehető legjobban — akkor ez az iránytű ismét segítségünkre lehet. Ha a jelenléte azt az érzést kelti bennünk, hogy „valakik” vagyunk — akár felnagyított, akár leértékelt módon; különlegesek vagy a többiektől elkülönültek valamiféle megkülönböztetés révén — akkor biztosak lehetünk benne, hogy amit ettől az embertől tanulni fogunk, az csupán saját egónk csiszolása és finomítása lesz, valamint kellemes sétákat teszünk alsó elme labirintusában.

Ez nem az a hatás, amelyet egy valóban spirituális lény jelenléte kelt: ott ugyanis képessé válunk arra, hogy minden korlátunkat szinte nagyító alatt lássuk, anélkül hogy azokra szóban rámutatnák. Ez a nagyító vagy tükör annak a magasabb síknak a visszatükröződése, amelyen egy önmagát valóban átalakított ember él; és ismét csak egy olyan hatásról van szó, amelyet nem lehet mesterségesen létrehozni. Így leszünk képesek meglátni korlátainkat azért, hogy dolgozhassunk rajtuk és meghaladhassuk őket. Az ilyen lények képesek betölteni mindazok mély szükségleteit, akikkel kapcsolatba kerülnek.

Amikor az indítékunk az a vágy, hogy képesek legyünk betölteni a szükségleteket, ez a törekvés lassan belső teret és csendet hoz létre bennünk — olyat, amely mentes a kivetítésektől és történetektől, amely örökké új, mert célja az, hogy a lehető legjobban válaszoljon azokra a szükségletekre, amelyekkel találkozunk. Nincs ismétlés, nincs múlt, csak a tér végtelensége, amely készen áll arra, hogy válaszoljon nekünk.

Fordította: Szabó Lilla – Megjelent a „The Theosophist, VOL. 147 NO. 3 DECEMBER 2025” számában